

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o fundacyi hr. Stanisława Skarbka
za lata 1893 i 1894.

Wysoki Sejmie!

Na ubiegłej sesyi przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie o fundacyi hr. Stanisława Skarbka za lata 1893 i 1894. Sprawozdanie to przekazane zostało do załatwienia komisji budżetowej, która wygotowała wprawdzie o niem swe sprawozdanie, ale sprawozdanie to nie weszło na porządek dziennym w Wysokiem Sejmie. Komisya budżetowa uchwaliła przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek, aby sprawozdanie Wydziału krajowego fundacyi hr. Skarbka za lata 1893 i 1894 zwrócić Wydziałowi krajowemu z poleceniem przedłożenia go ponownie Wysokiemu Sejmowi wraz z zamknięciem rachunków fundacyi za lata 1893 i 1894. Stosując się do życzenia wyrażonego przez komisję budżetową w powyższym wniosku Wydział krajowy kilkakrotnie w ciągu roku 1895 domagał się od Administracyi i Kuratoryi fundacyi przedłożenia zamknięć za r. 1893 i 1894. W odpowiedzi na liczne urgensa nadeszła Kuratorya usprawiedliwienie, że zamknięcie rachunków za r. 1893 nie mogło być dotąd przez Radę administracyjną załatwione, albowiem wykazany przez tę Radę referent po upływie kilku miesięcy tłumaczył się brakiem czasu, zrzekł się referatu. Dopiero z dnia 21 października 1895 wybrała Rada administracyjna innego referenta, który zamknięcie rachunków załatwił i po przyjęciu ich przez Radę administracyjną nadesłane zostały dnia 10 grudnia 1895 Wydziałowi krajowemu. Wydział krajowy przedłożył zatem Wysokiemu Sejmowi osobnem sprawozdaniem w ciągu bieżącej sesyi, prócz zamknięcia rachunków za r. 1892, które nie zostało dotąd Wysokiemu Sejmowi przedłożone, także zamknięcie rachunków fundacyi hr. Skarbka za r. 1893.

Natomiast zamknięcia rachunków tej fundacyi za r. 1894 nie może Wydział krajowy przedłożyć w bieżącej sesyi sejmowej — albowiem jak Kuratorya fundacyi doniosła Administracya centralna fundacyi nie otrzymała w czasie właściwym zamknięcia rachunków zakładu Drohowyskiego, które do ogólnego zamknięcia jest potrzebne i dlatego zamknięcie rachunków za r. 1894 najwcześniej dopiero w lutym 1896 może być wygotowane i Radzie administracyjnej przedłożone. Wydział krajowy wezwał Kuratoryę fundacyi do natychmiastowego wydania stosownych zarządzeń, ażeby w przyszłości zamknięcia ra-

chunków z poprzedniego roku, przedkładała Radzie administracyjnej a następnie Wydziałowi krajowemu w ciągu pierwszych miesięcy bezpośrednio następującego roku i spodziewa się, że kwetya, ta zostanie nareszcie uregulowaną. Wydział krajowy stosując się do uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 16 stycznia 1888 r. którą polecono mu, aby corocznie przedkładał osobne sprawozdanie o fundacji skarbkowskiej wogóle o zakładzie sierót i starców w Drohowyżu w szczególności pozwala sobie ponowić swe zeszlóroczne sprawozdanie w tym przedmiocie, obejmujące razem lata 1893 i 1894, mimo że zamknięcie rachunków fundacji za r. 1894 nie może być równocześnie przedłożone. W ten tylko sposób może Wydział krajowy wykonać wolę Wysokiego Sejmu, wyrażoną w uchwale z dnia 16 stycznia 1888 r., opierając się na tem, że Wysoki Sejm i w latach poprzednich a w szczególności ostatni raz uchwałą z dnia 12 lutego 1894, przyjął do wiadomości sprawozdanie z czynności fundacji za lata 1890, 1891 i 1892 wraz z zamknięciem rachunków za lata 1888, 1889, 1890 i 1891.

Uchwałą z dnia 12 lutego 1894 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową, wejrzał niezwłocznie w stan zakładu drohowyżskiego a w razie potrzeby spowodował właściwe zmiany i naprawy. Zarazem polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby po osiągnięciu opinii fachowej wziął pod rozwagę potrzebę zmiany statutu organizacyjnego zakładu wychowawczego w Drohowyżu.

Ponieważ sprawozdanie niniejsze obejmuje lata 1893 i 1894, przeto Wydział krajowy z tytułu przysługującego mu prawa kontroli i nadzoru nad fundacją zdaje naprzód sprawę z czynności za rok 1893 a następnie przechodząc do roku 1894, przedstawi sprawozdanie z wykonania powyższej uchwały Wysokiemu Sejmowi.

W sprawozdaniu o stanie fundacji za rok 1892 podniósł Wydział krajowy, że komisya delegowana w lipcu r. 1892 na szkonto i lustrację zakładu drohowyżskiego wyknęła pewne usterki, spostrzeżone w zakładzie, które Wydział krajowy zakomunikował kuratorowi fundacji z wezwaniem do ich usunięcia. — Relacją z dnia 18. maja 1893 doniósł kurator Wydziałowi krajowemu, iż usterki te zostały w części usunięte, w części jak poprawa rachunkowości w zakładzie, wymagają dłuższego czasu, zwłaszcza, że z powodu zmiany osoby rachmistrza, musi tenże w pierw obeznać się dokładnie z całym dotychczasowym systemem rachunkowości i rzeczywistymi wymogami zakładu.

Uchwałami z dnia 7. maja 1892 i 5. czerwca 1893 postanowiła Rada administracyjna fundacji zaciągnąć z funduszu rezerwowego pożyczkę w sumie 6.800 zł. zwrotną w 20 równych rocznych ratach na pokrycie kosztów budowy nowej wołowni w Roźniatowie; zaś uchwałą z dnia 26. maja 1893 postanowiła Rada administracyjna zaciągnąć z funduszu rezerwowego, zwrotną w 20 rocznych ratach, pożyczkę w sumie 4.000 zł., na wybudowanie przy c. k. zakładzie stadników w Drohowyżu, domu na pomieszczenie czterech podoficerów.

Powyższe uchwały zatwierdził Wydział krajowy a następnie otrzymały one również zatwierdzenie rządowe.

W składzie urzędników fundacyjnych zaszły w ciągu roku następujące zmiany: Ochmistrza zakładu drohowyżskiego Pawła Tyssona przeniósł kurator fundacji do Lwowa, poruczając mu zarząd gmachu teatralnego i archiwum w administracji centralnej fundacji.

Opróżnioną po p. Tyssonie posadę ochmistrza w Drohowyżu powierzyła Rada administracyjna prowizorycznie p. Leonowi Lewickiemu, emerytowanemu nauczycielowi ludowemu, wyznaczając mu roczną płacę w kwocie 400 zł. wikt, mieszkanie i opał w naturze.

Powyższe zmiany personalne przyjął Wydział krajowy zatwierdzając do wiadomości.

W ciągu roku 1894 przedłożone zostały Wydziałowi krajowemu następujące uchwały Rady administracyjnej do zatwierdzenia:

Rada administracyjna fundacji postanowiła postawić w Żabiu budynek na pomieszkowanie sądu powiatowego, a na pokrycie kosztów budowy zaciągnąć pożyczkę w majątku zarodowym w sumie 21.500 zł., która spłaconą być ma w 20 rocznych ratach. Uchwałą tę zatwierdził Wydział krajowy.

Włościaninowi Andruchowi Burakowi i innym sprzedano kilka parcel gruntowych przestrzeni około 33 morgów w Doroszowie, zaś Jurkowi Poturejce parcelę gruntową w obszarze 1 morga 1.215 sążni kwadr. w Kulikowie. Odnośne kontrakty kupna i sprzedaży zaopatrzył Wydział krajowy klauzulami zatwierdzającymi i przedłożył je Namiestnictwu do zatwierdzenia.

Uchwałą z dnia 25. czerwca 1894 postanowiła Rada administracyjna fundacyi w zasadzie nabyć dobra Rabka z przyległościami za kapitały uzyskane z indemnizacyi propinacyjnej. W tym celu uchwaliła Rada podjęcie 4% obligacyi funduszu propinacyjnego, własność fundacyi stanowiących, a w Dyrekcyi funduszków propinacyjnych deponowanych.

Wydział krajowy zatwierdził powyższą uchwałę, ale tylko o tyle, o ile ona odnosi się do podjęcia z Dyrekcyi fund. prop. niewinkulowanych drukowanych obligacyi propinacyjnych w zamian za takież obligacye pisane, własność fundacyi skarbkowskiej stanowiące. Co do drugiej części uchwały Rady, w której wyrażono, że obligacye te użyte być mają na zakupno dóbr Rabka, Wydział krajowy wstrzymał się z zatwierdzeniem z powodu, że sprawa kupna tych dóbr przez fundacyę Skarbkowską nie została jeszcze przedłożoną do zatwierdzenia władz nadzorczych.

Namiestnictwo, któremu powyższa uchwała Wydziału krajowego do zatwierdzenia przedłożoną została, oświadczyło jednak, że drukowane obligacye fund. prop. o których wydanie za obligacye pisane chodzi, są już na rzecz fundacyi hr. Skarbka zastrzeżone, a dewinkulacyę tych obligacyi uważać należy obecnie za przedwczesną, skoro kupno dóbr Rabka nie zostało przez kompetentne władze nadzorcze zatwierdzone.

Rada administracyjna przechylając się do wniesionych próśb przez dzierżawców dóbr fundacyjnych, którzy z powodu klęsk elementarnych w r. 1893 doznanych, nie byli w stanie czynszów opłacać, — uchwaliła przyznać opust w ogólnej sumie 2.800 zł., a nadto rozłożyć im resztę czynszu dzierżawnego z r. 1893 i połowę czynszu z r. 1894 na równe roczne raty, które wraz z prowizją po 4 1/2% spłacić winni do końca dzierżawy.

Ubytek w dochodach fundacyi, jaki powstać musiał skutkiem wykonania tej uchwały postanowiła Rada pokryć pożyczką z funduszu zakładowego w kwocie 47.300 zł. i w tym celu wyjednać zezwolenie na dewinkulacyę 4 1/2% obligów Banku krajowego w wysokości powyższej sumy. Przed zatwierdzeniem tej uchwały Wydział krajowy zażądał wyjaśnień w jaki sposób powyższa pożyczka z majątku zarodowego zostanie zabezpieczoną.

W odpowiedzi oznajmiła kuratorya fundacyi, że Rada administracyjna postanowiła corocznie przy układaniu budżetu wstawiać do rubryk rozchodów na pierszem miejscu ratę amortyzacyjną pożyczki, bez względu na to, czy raty amortyzacyjne zaległych czynszów dzierżawnych zostaną przez dzierżawców uiszczone, lub nie. Zarazem oświadczyła Rada administracyjna, że gdyby i ten sposób zabezpieczenia funduszu zarodowego uważał za niedostateczny, to może nadto zarządzić, aby wypłata procentów od winkulowanych papierów własnością fundacyi będących, a przez Bank krajowy przechowywanych następowała tylko za wykazaniem, że zapadłe raty amortyzacyjne tej pożyczki zostały spłacone. Ponieważ w ten sposób zwrot pożyczki z funduszu zarodowego został dostatecznie zabezpieczony a inny sposób załatwienia tej sprawy był niemożliwy, Wydział krajowy udzielił swego zatwierdzenia powyższej uchwale. Również Namiestnictwo zatwierdziło wymienioną uchwałę Rady administracyjnej.

Najważniejsza sprawa jaka wyłoniła się w ciągu roku 1894 była kwestya uregulowania gospodarki finansowej fundacyi. Przy uchwaleniu budżetu na rok 1894 okazała się potrzeba uchwalenia dodatkowego kredytu na rok 1893 w kwocie 17.021 zł. na nadzwyczajne wydatki, wśród których główne miejsce zajmuje kwota 9.000 zł. preliminarzana na wzięcie udziału w wystawie krajowej we Lwowie. Rada administracyjna postanowiła te wydatki nadzwyczajne w łącznej kwocie 17.021 zł. pokryć sprzedażą lub obciążeniem dóbr Kulikowa, należących do funduszu obrotowego fundacyi a Kuratorya odniosła się do Wydziału krajowego z prośbą o zatwierdzenie powyższej uchwały Rady administracyjnej a zarazem o udzielenie dyrektywy, co mają Kuratorya i Rada administracyjna uczynić, ażeby równowagę budżetową w zarządzie fundacyi uzyskać.

Wydział krajowy wstrzymał się z zatwierdzeniem powyższej uchwały, ale postanowił traktować ją łącznie z niedoborami, jakie w gospodarce finansowej fundacyi w ciągu roku 1894 się okazały i jeszcze okazać się mogą, i w ogóle w związku z całą sytuacją finansową fundacyi. Prócz powyższego niedoboru, będzie bowiem miała fundacya do pokrycia niedobory budżetowe wynikające z zaciągnięcia pożyczki z funduszu zarodowego 3.400 zł. na koszt assanacyi gmachu teatralnego; z powodu powiększenia personalu nauczycielskiego szkoły ludowej męskiej w Drohowyżu; wreszcie z powodu znacniejszego wydatku, jaki w niedalekiej przyszłości ponieść wypadnie z pewnością z powodu zamierzonej i nieodzownej reorganizacyi nauki rzemiosł w zakładzie drohowyżskim.

Wydział krajowy oświadczył tedy fundacyi, że rzeczy tej doniosłości nie można

traktować dorywczo i że do załatwienia jej należy przystąpić po gruntownej rozprawie, przyczem dokładnie zdać sobie sprawę należy, czyli dotychczasowa gospodarka finansowa fundacyi nie ma uleść większej na przyszłość reformie. Wydział krajowy zwrócił zarazem uwagę Kuratorji, że nieustanne walczenie z niedoborami, nie rzuca korzystnego światła na gospodarstwo fundacyi a nie może być nieuniknionem w instytucyi uposażonej tak wyjątkowo bogatemi zasobami. Wydział krajowy oświadczył dalej, że obowiązkiem przede wszystkim Kuratorji jest zbadać w czem złe tkwi, — Wydział krajowy ma tylko prawo i obowiązek domagać się, aby organa aktem fundacyi do tego powołane, t. j. Kuratorja wspólnie z Radą administracyjną, obmyśliły skuteczne środki do wprowadzenia gospodarki finansowej fundacyi na tory prawidłowe i aby uchwały swoje w tym względzie przedłożyły Wydziałowi krajowemu do rozpatrzenia a ewentualnie do zatwierdzenia.

Wydział krajowy wezwał tedy Kuratorję, ażeby sprawę tę bezzwłocznie już przy układaniu preliminarza fundacyi na rok 1895 wzięła wspólnie z Radą administracyjną pod rozwagę i decyzję. Początek w tym względzie polecił Wydział krajowy zrobić od sprawy pokrycia niedoborów, które wszystkie, o ile przy układaniu tego preliminarza będą wiadome lub przewidywane, mają być umieszczone w preliminarzu na rok 1895 w rubryce wydatków, a które w zestawieniu z rubryką dochodów dadzą dopiero prawdziwy obraz obecnego finansowego stanu fundacyi, a w następstwie cyfrą niedoboru. Niedobór ten trzeba będzie następnie pokryć w sposób jak najkorzystniejszy dla fundacyi, a rzeczą Rady administracyjnej i kuratorji będzie po przeprowadzeniu tej operacyi, gospodarke finansową tak uregulować, aby nigdy niedobory, przynajmniej znaczniejsze pojawić się nie mogły.

Równocześnie z kwestją pokrycia niedoboru, przedstawił kurator fundacyi uchwałę Rady administracyjnej, o zaprowadzenie w zakładzie Drohowyskim posady inspicjenta chłopców z płacą o rocznych 300 zł. i z wiktem. Kurator zaprotestował przeciw tej uchwale Rady administracyjnej, wychodząc z założenia, iż posada taka nie jest potrzebną, a nadto z powodu tego, iż musiałoby to pociągnąć zmianę art. 49. statutu, a Wydział krajowy już pierwotnie zdecydował, aby zmiana statutu organizacyjnego łącznie była traktowaną.

Ze względu, że posada inspicjenta chłopców nie mogła być utworzoną bez poprzedniej zmiany ustanowionego w art. 49. statutu organizacyjnego etatu funkcjonaryuszów zakładu, a utworzenie tej posady nie jest tak naglące, ażeby z niem aż do zamierzonej rewizyi całego statutu wstrzymać się nie było można, postanowił Wydział krajowy pozostawić sprawę ustanowienia tej nowej posady w zawieszeniu aż do czasu, gdy sprawa zmiany całego statutu dojrzeje do ostatecznej decyzji.

W składzie personalu służbowego fundacyi zaszła w ciągu roku 1894 ta zmiana iż Rada administracyjna uchwaliła poruczyć prowizorycznie na jeden rok obowiązki ogrodnika w zakładzie Drohowyskim z płacą roczną 600 zł., wolnem pomieszkaniem i opalem Jakubowi Robinsonowi. Powyższą uchwałę zatwierdził Wydział krajowy.

Pismem z dnia 25. sierpnia 1894 przedłożył kurator Radzie administracyjnej fundacyi pełnomocnictwo, którem w razie swej nieobecności ustanowił adwokata krajowego i syndyka fundacyi Dr. Teobalda Semilskiego, na czas nieograniczony swym zastępcą w czynnościach kuratorskich. Powyższe pełnomocnictwo przyjęła Rada administracyjna do wiadomości.

Z innych spraw dotyczących fundacyi podnieść należy, iż Namiestnictwo pismem z dnia 22. lipca 1894 udzieliło Wydziałowi krajowemu sprawozdanie starosty z Żydaczowa, z którego wynikało, że w zakładzie Drohowyskim, istnieją różne wadliwości, które już ze względów zdrowotnych usunięte być powinny.

Mianowicie starosta żydaczowski skonstatował podczas wizytacyi, że wychodki mające bezpośrednie połączenie z głównym kurytarzem, roznoszą po całym prawie gmachu nieznośny odór. Prowadzący z gmachu główny i jedyny kanał kloaczny, mierzący tylko 0.5 metrów szerokości, jest całkiem otwarty, nie płynie korytem wybetonowanym, lub brukowanym i wskutek tego zatrzuwa powietrze, infekcyonuje przyległe grunta ogrodowe a nawet przecieka od podszwy łożyska do sąsiadującego z nim stawu w ogrodzie zakładowym, wytwarzając przez to w tym stawie prawdziwy zbiornik miazmatów.

Umieszczenie prebendaryuszów nie odpowiada wymogom nawet skromnych gminnych przytulisk ubogich. Na kurytarzach gmachu zakładu, zbudowaną została apteczka i gabinet szkolny, które to zakamarki zaciemniają kurytarze, tamują swobodną komunikację, a w razie pożaru przedstawiają poważne niebezpieczeństwo dla życia ludzkiego.

Interpelowany przez starostę żydaczowskiego dyrektor zakładu przyznał w zasadzie słuszność poczynionych uwag, oświadczyć miał jednak, że dla braku miejsca i z po-

wodu wielkiej liczby prebendaryuszy nie jest w stanie zaradzić złemu we własnym zakresie działania, ani też przeprowadzić utrzymanie większej czystości dla braku fundusów na usługę dla prebendaryuszów.

Namiestnictwo komunikując Wydziałowi krajowemu raport starosty żydaczowskiego, oświadczyło, że w razie potrzeby wydeleguje lekarza powiatowego do zakładu Drohowskiego.

Wydział krajowy udzielił w sierpniu 1894 r. odpis raportu starosty żydaczowskiego, Radzie administracyjnej fundacyi z wezwaniem, ażeby bezzwłocznie wydała stosowne zarządzenia i zdała o nich sprawę Wydziałowi krajowemu.

W odpowiedzi na wezwanie powyższe oznajmiła kuratorya fundacyi w listopadzie 1894 r. Wydziałowi krajowemu, że przez zarządzenie podwójnego zamknięcia drzwi wychodkowych usunięciem zostało udzielanie się wopi na kurytarze. Kuratorya przyznaje, że już od dłuższego czasu widziała potrzebę zmiany systemu wychodków w zakładzie, brak jednak fundusów był dotychczas powodem, że do wykonania tej zmiany przystąpić nie było można. Ponieważ przeistoczenie wszystkich wychodków odrazu, pociągnęłoby za sobą bardzo znaczny wydatek, przeto zamiarem kuratoryi jest corocznie część tej roboty wykonać, o ile na to fundusze pozwolą.

Co do wadliwości w pomieszczeniu starców, zapewnił kurator, że przy sposobności uchwalenia budżetu, Rada administracyjna zastanowi się i uchwali, co przedsięwziąć należy, celem ich usunięcia.

Wydział krajowy otrzymawszy powyższą relację odniósł się pod dniem 14. listopada 1894 r. do kuratoryi ponownie z wezwaniem, ażeby sprawy usunięcia wytkniętych wadliwości nie spuszczała z oka i postarała się u Rady administracyjnej, o dostateczny kredyt na konieczne ze względów higienicznych rekonstrukcyje i adaptacye, które w miarę możności jeszcze w ciągu zimy 1894/95 r. wykonane być powinny. Zarazem wyraził Wydział krajowy nadzieję, że kuratorya dołoży wszelkich starań, aby tego rodzaju spostrzeżenia kompromitujące zakład nie były na przyszłość możliwemi.

W listopadzie 1894 roku otrzymał Wydział krajowy za pośrednictwem Namiestnictwa drugi raport starosty żydaczowskiego, o wadliwościach w wewnętrznym urządzeniu zakładu drohowskiego.

Raport ten udzielił Wydział krajowy pod dniem 24. grudnia 1894 Kuratoryi z wezwaniem o jak najrychlejsze przedsięwzięcie energicznych środków celem uchylenia spostrzeżonych usterek.

Zarazem oznajmił Wydział krajowy Kuratoryi, że gdyby to wezwanie w terminie do końca stycznia 1895 nie odniosło skutku, byłby zniewolonym w inny sposób postarać się o uchylenie wytkniętych nieporządków.

Również w gmachu należącym do fundacyi skarbkowskiej we Lwowie a szczególnie w lokalnościach przez teatr zajmowanych, objawia się w sposób nader gorszący zaniedbaniam szczególnie pod względem czystości.

Wydział krajowy zarządził zbadanie stanu rzeczy na miejscu przez komisję fachową, a następnie zwołał ankietę, która na podstawie przedstawionego jej materiału, wypowiedziała opinię co do tego, jakie roboty w gmachu skarbkowskim skutecznieby należało w celu asanacyi tego budynku. Opinię ankiety zakomunikował Wydział krajowy Kuratoryi, wzywając ją, aby sprawę asanacyi gmachu teatralnego przedstawiła Radzie administracyjnej a następnie w jak najkrótszym czasie roboty konieczne przeprowadziła.

Część robót zaleconych wykonała administracya centralna fundacyi jeszcze z początkiem r. 1894, reszta o ile fundusze na to pozwolą, zostanie później wykonana. Na pokrycie tego wydatku zaciągnęła Rada administracyjna pożyczkę w kwocie 3.400 zł. z majątku zakładowego, która zwróconą być ma w 5 równych ratach rocznych począwszy od r. 1895. Uchwałę o zaciągnięciu pożyczki zatwierdził Wydział krajowy a następnie Namiestnictwo.

W poprzednim swem sprawozdaniu podniósł Wydział krajowy, że Rada administracyjna fundacyi zajęła się opracowaniem nowej instrukcyi dla kuratora i Rady administracyjnej. Projekt nowej instrukcyi został w r. 1894 ukończony i przedłożony pod dniem 1. marca 1894 c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia. W lipcu 1894 zwróciło jednak Namiestnictwo ten projekt z uwagami, domagając się przerobienia go w niektórych kierunkach. Wydział krajowy udzielił pod dniem 3. listopada 1894 uwagi te Radzie administracyjnej fundacyi z wezwaniem do przerobienia projektu według zawartych w piśmie Namiestnictwa wskazówek, przyczem zwrócono uwagę Rady administracyjnej, czyli ze względu na wytkniętą przez Namiestnictwo niezgodność niektórych postanowień

instrukcyi z obowiązującym statutem organizacyjnym i aktem fundacyi, nie wypadaloby moze, dla unikniecia kolizyi, wstrzymac sie z wydaniem nowej instrukcyi az do czasu, gdy tak statut organizacyjny jak ewentualnie takze akt fundacyi ulegna zamierzonej a tak potrzebnej wobec zmienionych stosunkow, rewizyi i zmianie.

Obecnie przystepuje Wydzial krajowy do zdania sprawy z zarzadzen, wydanych w celu wykonania uchwal powzietych przez Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 12. lutego 1894.

Od dluzszego czasu odczuwala Rada administracyjna fundacyi potrzebe przeprowadzenia reform w zakladzie Drohowyskim, glownie w kierunku wychowania i nauczania sierot. Pierwszym krokiem w tym kierunku musialo byc uchylenie prowizoryum w dyrekcyi zakladu, trwajacego od ustapienia dyrektora p. Karola Brzozowskiego. Poniewaz reforma w zakladzie Drohowyskim rozpoczeta byc musiala od zadan jego pod wzgledem wychowawczym i naukowym, przeto przy rozpisaniu konkursu na posade dyrektora, postanowila Rada administracyjna zamiescic w warunkach, iz pierwszenstwo miec beda kandydaci, majacy kwalifikacye nauczycielska i pedagogiczne doswiadczenie. Zarazem przysla Rada administracyjna do chwalebego przekonania, ze niezbędnem jest uwolnienie przyszlego dyrektora od zajec administracyjnych, aby mogl poswiecić sie glownie zadaniu wychowawczemu w zakladzie. W tym celu postanowila Rada administracyjna wprowadzic międy posade nowego dyrektora a posadami całego personalu administracyjnego, posade nowego urzednika, w osobie rzadcy, który podlegac będzie dyrektorowi, a zarazem będzie przełożonym całego personalu administracyjnego. W ten sposob dyrektor nie będzie potrzebował bezpośrednio znosić się z kasyerem, rachmistrzem, magazynierem, ekonomem, lecz będzie miał do czynienia tylko z rzadca, który cały personal administracyjny dozorowac i kontrolowac będzie.

Na posade dyrektora zakladu Drohowyskiego mianowala Rada administracyjna prowizorycznie na razie na jeden rok p. Michala Stepka, dotychczasowego profesora nizszej szkoly rolniczej w Dublinach. Nominacye tę zatwierdzil Wydzial krajowy, a zarazem udziлил p. Stepkowi z zamknieciem placy jednorocznego urlopu w celu objęcia obowiazkow dyrektora zakladu Drohowyskiego. P. Stepek objal z dniem 16. maja 1894 obowiazki dyrektora. W ciagu r. 1895 zostal p. Stepek stabilizowanym na posadzie dyrektora.

Z powodu wprowadzenia nowej posady rzadcy, oraz z powodu ustanowienia juz dawniej osobnych posad kasyera i rachmistrza zakladowego, zaszla potrzebna zmiana art. 45. i 46. statutu, w ktorzych podany jest zakres dzialania funkcyjaryuszow zakladu. Art. 46. statutu laczyl dotad funkcyje kasyera i rachmistrza w jednej osobie, co faktycznie juz dawno rozdzielone zostalo. Rownocześnie uchwalila Rada administracyjna zmianę art. 49. statutu w tym kierunku, iz w projekcie tego artykulu nie mial byc szczegolowo wyliczony etat urzednikow i slug zakladowych, a natomiast Rada administracyjna miala uchwalic kazdoczesnie na wniosek kuratora fundacyi etat sluzbowy i przedlozyc go do zatwierdzenia Wydzialowi krajowemu.

Na zmiany art. 45. i 46. statutu zgodzil sie tak Wydzial krajowy jak i Namiestnictwo. Natomiast co do zmiany art. 49. postanowil Wydzial krajowy wstrzymac swa decyzje i odroczyc ja do czasu, gdy caly statut organizacyjny w mysl uchwal Wysokiego Sejmu z dnia 12. lutego 1894 r. ulegnie rewizyi i zmianom, jakie ze wzgledu na doswiadczenie nabyte i zmienione stosunki okaza sie potrzebnymi.

Namiestnictwo oswiadczylo zas, ze zmiana art. 49. nie nadaje sie w ogole do potwierdzenia.

Namiestnictwo zwrócilo uwage, iz wedlug projektu moglaby Rada administracyjna tylko za potwierdzeniem Wydzialu krajowego zmieniać dowolnie etat. Poniewaz zas fundator ustanowil etat urzednikow i slug zakladu w akcie fundacyjnym, a zmiana statutu tylko za zezwoleniem i potwierdzeniem rzadu krajowego jest dopuszczalna, przeto — zdaniem Namiestnictwa — nie mozna tego prawa ustanawiania a wiec i dowolnej zmiany etatu urzednikow i slug przekazac jedynie do zakresu dzialania Rady administracyjnej fundacyi, za potwierdzeniem Wydzialu krajowego, gdyz kazda taka zmiana wymaga zatwierdzenia przez Namiestnictwo, a wiec etat urzednikow i slug musi byc tak samo dokladnie, jak to sam fundator uczynil w statucie organizacyjnym poszczegolnionym i przez Namiestnictwo potwierdzonym. Nadto uczynilo Namiestnictwo uwage, iz art. 49. nalezaloby zmienic w ten sposob, iz wszyscy stale mianowani urzednicy zakladu maja prawo do emerytury, ktora to zmiana nie sprzeciwia sie aktowi fundacyjnemu.

Reskrypsem z dnia 28. maja 1894 wezwał Wydział krajowy Radę administracyjną fundacyi, ażeby zaraz po wprowadzeniu nowego dyrektora zakładu Drohowyskiego w urzędowanie, zajęła się energicznie sprawą organizacji szkół istniejących w tym zakładzie, stosując się w tym względzie do wskazówek i uwag, zawartych w sprawozdaniach c. k. inspektorów szkolnych krajowych z lustracji odbytych w jesieni 1893 r. i w reskryptach Rady szkolnej krajowej, opartych na tych sprawozdaniach, Wydział krajowy wezwał Radę administracyjną, ażeby poleceniom naczelnej krajowej władzy szkolnej starała się w zupełności i jak najrychlej zadość uczynić. W szczególności polecił Wydział krajowy Radzie administracyjnej, ażeby zdała sprawę, czy i w jaki sposób unormowaną została sprawa fachowego kierownictwa obu szkół ludowych w zakładzie i kursów dopełniających, i czyli uregulowane i nieprzerwane udzielanie nauki religii zostało nadal zapewnionem. Na tę sprawę położył Wydział krajowy szczególny nacisk i wezwał Radę administracyjną, ażeby w razie potrzeby nie wahała się podnieść na ten cel większego niż dotychczas wydatku, byle tylko zapewnić młodzieży uczęszczającej do szkół zakładowych stałą naukę religii i skuteczną opiekę duchowną.

Po wprowadzeniu zaś p. Stepka jako dyrektora zakładu Drohowyskiego w urzędowanie, zalecił Wydział krajowy reskrypsem z dnia 28. maja 1894 r. Radzie administracyjnej fundacyi, ażeby reorganizację szkół istniejących w zakładzie Drohowyskim, przeprowadziła w następujących kierunkach:

1. Co do szkół ludowych, przeprowadzić reorganizację w duchu wskazówek zawartych w reskryptach Rady szkolnej krajowej, a potrzebne w tym celu zarządzenia wydać bezwzględnie, aby szkoły ludowe w zakładzie istniejące, już z początkiem nowego roku szkolnego 1894/95 pod względem swej organizacji i całego urzędowania odpowiadały w zupełności równorzędnym szkołom publicznym.

2. Co do nauki rzemiosł, polecił Wydział krajowy Radzie administracyjnej, ażeby sprawę gruntownej reformy tej nauki wzięła pod swą rozważę i projekt reformy opracowany z uwzględnieniem uwag i wskazówek zawartych w sprawozdaniu inspektora Rady szkolnej krajowej p. Frankego, przedłożyła Wydziałowi krajowemu. Zarazem wezwał Wydział krajowy Radę administracyjną, ażeby po załatwieniu najpilniejszej w razie reorganizacji szkół w zakładzie Drohowyskim istniejących, przystąpiła z kolei do rewizji statutu organizacyjnego i zaprowadzenia w nim zmian, jakie ze względu na doświadczenie nabyte i zmienione stosunki społeczne okażą się potrzebnymi.

Organizacja szkoły ludowej w zakładzie Drohowyskim na podstawie nowych planów naukowych wprowadzoną została istotnie z początkiem roku szkolnego 1894/5. Mianowicie Rada administracyjna uchwaliła przekształcić istniejącą dotąd 4-klasową szkołę ludową męską na 6-klasową z planem naukowym szkół typu miejskiego, wychodząc z założenia, że taki plan naukowy odpowiada najlepiej potrzebom kształcenia chłopców na przyszłych rzemieślników.

W r. szk. 1894/5 wprowadzoną została klasa piąta, zaś w r. szk. 1895/6 miała być wprowadzona klasa szósta.

Równocześnie uchwaliła Rada administracyjna rozpisać konkurs na dwie nowe posady nauczycielskie dla zakładu, z których jedna z kwalifikacją z grupy przyrodniczej, druga z grupy rysunkowo-matematycznej, każda z płacą roczną 600 zł., pomieszkaniem, opałem i prawem do pięcioleci wynoszących 10% rocznej płacy, mają być obsadzone.

Powyższym uchwałąm Rady administracyjnej udzielił Wydział krajowy swego zażyczenia.

W sprawie zamierzonej reorganizacji nauki rzemiosł w zakładzie Drohowyskim postanowiła Rada administracyjna sprosić ankietę złożoną z osób fachowych i dopiero po wysłuchaniu jej zdania przystąpić do przeprowadzenia wskazanych reform. W skład ankiety weszli pp. członkowie Rady administracyjnej fundacyi: Dr. Józef Wereszczyński. Tadeusz Romanowicz, Michał Michalski i Franciszek Zima; jako delegaci krajowej Komisji przemysłowej: ks. Jerzy Czartoryski i August Sołtyński; dalej inspektor krajowej Rady szkolnej Jan Franke, dyrektor państwowej szkoły przemysłowej we Lwowie Zygmunt Gorgolewski; z przemysłowców: majster ślusarski Wojciech Kosiba, majster stolarski Józef Wczelak i majster blacharski Stanisław Ciuchciński; wreszcie dyrektor zakładu Drohowyskiego Michał Stepek i nauczyciel warsztatów Konstanty Bauer.

Członkowie ankiety zwiedzili zakład Drohowyski, odbyli lustrację wszystkich warsztatów, badali sposób prowadzenia nauki i użycie środków naukowych. Na podstawie zebranych materiałów przystąpiono obecnie do szczegółowego omówienia planu reorganizacyjnego, w którym to przedmiocie odbyła ankieta kilka posiedzeń. Reorganizacja

nauki rzemiosł jest w ścisłej łączności z projektowaną zmianą statutu organizacyjnego dla zakładu Drohowyskiego, która to sprawa jest w toku. Sprawy tej jakoteż i innych mających na celu poprawę i ulepszenia całego zakładu Drohowyckiego, nie spuści Wydział krajowy z oka i będzie się starał przeprowadzić ją po myśli życzeń wyrażonych przez Wysoki Sejm w uchwale z dnia 12 lutego 1894 r.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić: Sprawozdanie Wydziału krajowego o fundacyi Stanisława hr. Skarbka za lata 1893 i 1894 przyjmuje Sejm do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 10. grudnia 1895.

Marszałek krajowy:

Stanisław hr. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Antoni Chamiec w. r.

Członek Wydziału krajowego.